

Baština u pokretu – Dan znanosti i inovacije Nedeščina, nedjelja, 15. ožujka 2026.

Može li jedno malo istarsko mjesto biti ishodište globalne tehnološke revolucije? Odgovor leži u Svetoj Nedelji, rodnom mjestu Josipa Belušića, genijalca koji je prije više od stoljeća svojim izumom brzinomjera (velocimetra) promijenio način na koji svijet mjeri kretanje. Upravo na tim temeljima, Turistička zajednica i Općina Sveta Nedelja u suradnji s partnerima pokreće manifestaciju „Baština u pokretu – Dan znanosti i inovacije“.

Ovaj projekt nije samo sjećanje na povijest; on je živući most između Belušićeve vizionarske 1889. godine i digitalne 2026. godine. Cilj je jasan: pretvoriti bogatu kulturnu baštinu u pogonsko gorivo za buduće generacije. Kroz jedinstven spoj edukacije, turizma i znanosti, Nedeščina se redefinira kao prostor gdje se tradicija ne čuva u muzejima, već se aktivno živi kroz stem, virtualnu stvarnost i autentično pripovijedanje.

U nedjelja, 15. ožujka, Nedeščina postaje mjesto susreta vrhunskih znanstvenica, hrabrih poduzetnika i malih istraživača, dokazujući da velike ideje nemaju granica – one trebaju samo pravo mjesto i zajednicu koja u njih vjeruje.

10:00 – 12:00 STEM I ART ZONA

STEAM avantura: Od LEGO konstrukcija do robotike

Provoditelji programa: Udruga Kreativna akademija Labin

LEGO radionica Djeca de kroz igru i praktičan rad:

- osmišljavati i izrađivati vlastito vozilo iz mašte
- učiti o osnovama kretanja i konstrukcije
- razvijati kreativnost i inženjersko razmišljanje
- sudjelovati u završnoj prezentaciji i mini natjecanju

Robotika i programiranje

Kroz rad s edukativnim robotima djeca de:

- upoznati osnove robotike
  - naučiti prve korake u programiranju
  - upravljati robotom pomoću jednostavnih naredbi
  - rješavati izazove i demonstrirati svoj rad
- Radionica razvija logičko razmišljanje, digitalne vještine i interes za STEM područje.

STEAM SPRINT

Provoditelji programa: TINKER LABS LABIN

Interaktivna STEM radionica s kružnim radom po mikro-stanicama

Kroz strukturirani kružni model rada, djeca u manjim skupinama prolaze kroz sljedeće istraživačke cjeline: **potisak zraka (balon-raketa)**, **otpor zraka (padobrani)**, **nagib i brzina gibanja (utrka autića)** i **vrijeme reakcije (reakcijski test)**.

Svaka stanica uključuje kratki eksperimentalni izazov u kojem učenici predviđaju ishod, provode pokus, mjere vrijeme ili uspoređuju rezultate te donose zaključke prilagođene njihovoj dobi.

Nakon uspješno izvršenog mini-zadatka na pojedinoj stanici, učenici dobivaju simbolični trag/pečat, čime se potiče aktivno sudjelovanje i kružno kretanje kroz sve zone programa.

POSUDA MISLI: ŠTO ČUVAMO ZA BUDUĆNOST?

Voditeljica: Mia Knežević, kiparica

U svijetu gdje digitalizacija i AI preuzimaju kognitivne poslove, povratak zemlji (glini) i manuelnoj vještini šalje snažnu poruku o onome što nas čini ljudima – taktilnost, osjet i neponovljivi trag ruke.

U ovoj radionici ne radimo strojeve, već radimo ono što strojevi ne mogu – stvaramo prostor. Posuda je simbol ljudske potrebe da zaštiti ono što mu je vrijedno. Dok AI nudi virtualna rješenja, s Mijom Knežević dodirujemo zemlju i oblikujemo predmete koji imaju težinu, miris i toplinu dlana.

ŠTAND IRENA - Istarska regionalna energetska agencija

- 3D printer s pokazom izrade proizvoda od recikliranog filameta,
- Animirani video/video simulacija koja će prikazivati proces edukativnih radionica koje organiziramo s učenicima - od akcija čišćenja, prerade otpada, izrade filameta za 3D printer i na koncu printanje novih proizvoda,
- Predstavljanje aplikacije AWASTER Waste Footprint App – namijenjene obrazovnim institucijama.

11:00 – 12:00

TAJNA IZGUBLJENOG IZUMA

Detektivska igra potrage by Žuti Kišobran

„Tajna izgubljenog izuma“ interaktivna je outdoor escape potraga inspirirana životom i radom Josip Belušić, izumitelja prvog svjetskog velocimetra. Sudionici kroz niz logičkih zadataka, šifri i mehaničkih izazova otkrivaju skrivene tragove kako bi otključali izgubljeni izum i spasili ga od zaborava. Ova jedinstvena igra spaja povijest, STEM elemente i napetost pravog escape rooma – na otvorenom prostoru.

10:00 – 11:00

KUCAJMO NA VRATA ZABORAVLJENIH VELIKANA

Interpretacijska tematska šetnja

Tematska interpretacijska šetnja fokusirana je na Nedešćinu, s ciljem da mjesto prikažemo u novom svjetlu – kao prostor bogate povijesti, snažnih osobnosti i važnih priča koje su oblikovale identitet ovog kraja.

Program je nastao u sklopu tečaja za interpretatore baštine prema metodologiji Interpret Europe, kao dio projekta Fantastični izum Josipa Belušića. Riječ je o autorski osmišljenoj interpretaciji prostora kojom se želi vratiti „stari sjaj“ Nedešćini te pokazati da ona nije samo usputna stanica, već mjesto vrijedno zaustavljanja, slušanja i doživljaja.

Tko će nam otvoriti vrata?

- **Belušinka (Miranda Škalamera Verbanac):** Provest će nas kroz svijet Josipa Belušića. Saznajte kako je iz skromnih Županići krenuo put koji je brzinomjerom osvojio Pariz i svijet.
- **Obitelj Frizolini i tajna akvedukta (Kristina Načinović Jakovičić):** Otkrijte priču o plemićkom sjaju, vizionarstvu i vodi koja je značila život, a koju je obitelj Frizolini dovela u srce mjesta.
- **Jakov Šumberac Lukić (Vanesa Boneta Faraguna):** Susret s prvom žrtvom Labinske republike. Priča o hrabrosti, prkosu i cijeni slobode koja je zauvijek upisana u identitet ovog kraja.
- **Šarta Bosiljka Sošić (Jelena Vickić Stepčić):** Kroz iglu i konac, Bosiljka nam donosi miris svakodnevice, žensku snagu i priče o modi i trud. Otkrijte priču o vrhunskoj majstorici čiji su precizni bodovi stigli do samog državnog vrha – šivajući čak i za Tita i Jovanku!
- **Poldrugo Valentin (Emiljana Vozila Mohorović):** Tko je bio Valentin Poldrugo? Valentin nije bio samo ime na fasadi društvenog doma; bio je simbol borbe protiv fašizma koja je Nedešćinu povezala s Europom puno prije modernih integracija.
- **Iznenadjenje iz etera – Anton Marti:** Za kraj, Emiljana Vozila Mohorović oživljava duh televizijskog maga i vizionara Antona Martija, podsjećajući nas da kreativnost nema granica.

Šetnja oživljava prostor kroz osobne sudbine, povijesne trenutke i zaboravljene detalje, s jasnom porukom: Nedešćina ima svoje velikane, svoju baštinu i svoju priču – i vrijeme je da ih ponovno otkrijemo.

KONFERENCIJA I PANEL RASPRAVA

11:00 – 11:10

Uvodni pozdrav organizatora

11:10 – 11:30

INOVACIJA DANAS, konferencija

Kad etiketa postane iskustvo: VR kao novi jezik baštine, OPG TURINELA

Aurora Volarević je izvršna menadžerica s 30 godina iskustva u internom auditu, upravljanju rizicima, usklađenosti i korporativnom upravljanju. Magistrica je elektrotehnike i ekonomije te je vodila globalne timove i razvijala sustave upravljanja, etike i integriteta u više od 75 zemalja, s posebnim fokusom na digitalizaciju i primjenu naprednih tehnologija. Uz profesionalnu karijeru, Aurora je poljoprivredna poduzetnica i vlasnica OPG-a Turinela, poznatog po nagrađivanom maslinovom ulju i inovativnom projektu VR etikete koji spaja tradiciju i tehnologiju. Majka je dvoje djece i zagovornica pristupa „kvaliteta bez kompromisa“ u svemu što radi.

Od kočije do satelita – ideja ostaje ista, FAKULTET ZA FIZIKU, Sveučilište u Rijeci

Andreina Belušić Vozila rodom iz Rapca, znanstvenica je, supruga i majka dvoje djece. Svoj je znanstveni put započela na Geofizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na kojem je diplomirala i doktorirala fiziku – geofiziku. Danas je docentica na Fakultetu za fiziku Sveučilišta u Rijeci gdje se bavi istraživanjem atmosfere, vremena i klime. U svom radu spaja znanstveno istraživanje i nastavu te aktivno sudjeluje u inicijativama prilagodbe klimatskim promjenama. Znanost nastoji približiti javnosti i mladima pa redovito sudjeluje u popularizacijskim aktivnostima. Za svoj znanstveno-nastavni rad višestruko je nagrađivana.

11:30 – 12:00

ULOGA MALIH SREDINA U RAZVOJU VELIKIH IDEJA

Panel rasprava

Sudionici:

Aurora Volarević , menadžerica

Dr. sc. Andreina Belušić Vozila, znanstvenica

Dr. sc. Dijana Muškardin, profesorica hrvatskog jezika i povijesti

Irene Franković, načelnica Općine Sveta Nedelja

moderatorica: Bianca Dagostin, direktorica TZO Sveta Nedelja

12:15

NEFORMALNO DRUŽENJE I ZATVARANJE PROGRAMA